

Eesti legendaarne kirurg August Pobel (26.12.1887–25.05.1959)

Aleksander Pille – seniorkirurg

August Pobel sündis Põltsamaa kihelkonnas Kurista vallas talupidaja pere 11. lapsena. Pärast Aleksandri gümnaasiumi lõpetamist astus ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonda, mille täieliku kursuse läbikuulamise järel 1914. a mobiliseeriti ta tsaariarmeesse sõjaväearstiks. Esimese maailmasõja ajal teenis ta mitmes sõjaväehospitalis. 1918. a sai ta kätte Tartu Ülikooli arstidiplomi. Samal aastal nimetati ta Eesti diviisi laatsareti nooremordinaatoriks, siis 3. jalaväepolgu nooremartistiks ja 1919. a 24. diviisi sidumissalga vanemartistiks.

1919 oli väga raske sõja-aasta noorele Eesti Vabariigile. Narva ja Petseri rindele tekkis juunis juurde Läti rinne, kus alustas pealetungi baltisaksa Landeswehr (6000 meest) ja Rauddiviisi (8000 meest). Lätimaa lahinguväljadel hukkus 310 ja sai haavata 1126 Eesti sõjameest. Vabadussõja lahinguväljadel ja Võnnu (Cēsise) lahingus 1919. a juunis sõjaväearstina osalemise eest autasustas Eesti valitsus teda Vabadusristiga. Ta oli üks vähestest Eesti meedikutest, kes oli Vabadusristi 1. liigi 3. järgu kavaler. A. Pobel demobiliseeriti 15. augustil 1920. Sellega lõppes tema kuus aastat kestnud töötamise periood sõjaväearstina.

Ülikooliõpingute alguses 1907. a astus August Pobel Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmeks. 1921. a valis TÕ arstiteaduskond A. Pobili TÕ hospitaal-haavakliiniku juhataja professor Rudolf Wanachi ettepanekul nooremassistendiks ja 1923. a vanemassis-

tendiks. Prof Wanachi äraolekul täitis ta kliiniku juhataja kohuseid. 1925. a tegi ta kolmekuulise erialase täiendusreisi Austriasse, Saksamaale ja Itaaliasse. TÕ hospitaal-haavakliiniku assistendina töötatud kaheksa aasta jooksul sooritas ta 2186 suurt operatsiooni. Pobel valdas perfektselt vene ja saksa keelt, mis võimaldas tal kursis olla erialase väliskirjandusega.

1. oktoobril 1929 palus Pobel vabastada end assistendi kohustest, et asuda Eesti Arstide Ühingu Tartu erakliiniku juhtivkirurgi ametikohale. Sellega algas tema 11 aastat kestnud tööperiood erakliinikus, mis asus Tartus Riia ja Tähe tänava nurgal. Pobili töökaaslasteks seal olid prof Rudolf Bernakoff, dr Erich Pobel ja dr Leonid Volmer.

Eesti Vabariigi okupeerimise järel 1940. a erakliinik riigistati ja dr Pobel suunati Tartust tööle Valka, kuhu vajati kogenud kirurgi. Enne Pobolit töötas Valga haiglas lühikest aega 37aastane baltisakslasest kirurg Fritz Dehn, kes oli koos perega 1939. a sügisel lahkunud Saksamaale (1).

Nii algas August Pobili 19 aastat kestnud tööperiood Valga haigla kirurgiaosakonna juhatajana. Käesoleva loo autoril oli au töötada koos dr Poboliga neli aastat (1955–59) ning pärast tema lahkumist jätkata Valga haigla kirurgiaosakonna juhatajana kuni tööle asumiseni TÕ I Haavakliinikus Toomel 1963. a.

Kui 52aastane August Pobel pärast 1940. aasta murrangulist juunipööret pidi Valka tööle minema, ootasid teda ees karm nõukogude tegelikkus, vilets tervishoiukorraldus ning palju operatsioone vajavaid haigeid.

Kirurgiaosakonna töö organiseerimisel ja korrastamisel olid talle abiks suured töökogemused ja Tartus omandatud oskused. Osakonda tuli leida sobivad töökaaslased ja korraldada operatsiooniõdede kursused, et koolitada välja õed suuremate operatsioonide puhuks, mida varem Valgas ei tehtud.

Energilise ja hoolsa tööga saavutas dr Pobel ja kirurgiaosakond hea maine. Ravitulemused olid head, sest August Pobel valdas suurepäraselt operatsioonitehnikat ja opereeris kiiresti. Haigete hooldamine ja põetamine oli hästi korraldatud. Opereeritud haigetele tehti kaks visiiti päevas: hommikul ja õhtul. Osakonnas oli kindel kord, töökaaslased pidasid üksteisest lugu ja olid väga distsiplineeritud.

Kirurgiaosakonna edukas töö ei jäänud märkamata ka tervishoiujuhtidele. Kõik kolm nõukogudeaegset tervishoiuministrit (V. Hion, P. Kalju, A. Goldberg) hindasid dr Pobili tööd kõrgelt: teda autasustati paljude aukirjadega ja medaliga „Tervishoiu eesrindlane“. Valga rajooni täitevkomitee tervishoiuosakonna juhataja Semjonova taotles talle 1952. a isegi Lenini ordenit, millest dr Pobel sugugi ei hoolinud. Suur oli dr Pobili populaarsus kolleegide ja rahva hulgas. Ta oli teenitult kuulus kirurg, sõbralik, huumorimeelne, seltsiv ja alati abivalmis meedik.

August Pobel abistas nii majandusraskustes olevaid üliõpilasi kui ka (represeeritud) kolleege. Nii saatis ta toiduaineid raskel sõjajärgsel ajal Valga vangilaagris nr 5 kinnipeetavale ja näljapajukil olevale kolleegile dr Robert Lattikule.

Valga perioodil elas ta ise väga tagasihoidlikku poissmehele. Võrreldes Tartuga oli see peaaegu spartalik: majas Kungla tn 24 oli tal teisel korrusel 2toaline korter. Tartus

oli kuulsal kirurgil olnud 4toaline korter (Tähe tn 14). Kuna sõja ajal hävisid Tartus aga nii korter kui ka erakliinik, ei pürginud ta enam sinna tagasi.

Valgas oli tekkinud uus sõpruskond. Tartu ja Tallinna sõbrad külastasid teda siin aeg-ajalt. Üheks meeldejäävaks sündmuseks Valga haiglas oli, kui Pobolit külastas 1955. a juulis Riia kolleeg, onkokirurg professor akadeemik Paul Stradinš, kellega tal olid sõbralikud suhted juba Tartu perioodil. Alles on ülesvõtte ajaloolisest külastusest, mille autoriks on Paul Stradinš ise.

Pobolite suguvõsas on olnud teisigi arste. August Pobili kõige vanema venna Tõnise poeg Erich Pobel oli sisehaiguste arst. Pobili õe tütre tütar Tiina Pärlin-Bougas töötas anestezioloogina USAs Bostonis (2).

A. Pobel oli Eesti kirurgia suurkuju. Ta oli tugev aateline isiksus, kes ei kasutanud partei karkusid ega ehtinud end võõraste sulgedega. Rahva toetuse võlujõud kaitses teda rasketel aegadel. Alates August Pobilist käivitus Valga haiglas „suur kirurgia“. Nüüd sooritatakse Valga haiglas seesuguseid operatsioone iga päev (3).

Kevadel 1959 August Pobili tervis halvenes ja ta suri 25. mail 1959. a 72. eluaastal. Sellist suurt rahvahulka kui August Pobili matustel on Valga tänavail harva nähtud. Niisugune viimane suur austusavaldus sai talle osaks mitte ainult kui väga heale kirurgile, vaid ka kui väga lugupeetud inimesele ja kordumatule isiksusele, kes nii headel kui ka halbadel aegadel suutis iseendaks jääda ja pea alati püsti hoida. Teda oli saatma tulnud ka Valga linna meeskoor.

August Pobel lahkus juba 50 aastat tagasi, kuid mälestus temast ei ole kustunud valgalaste südameist.

KIRJANDUS

1. Juzar M. Valga vene haigla ajaloo. Valgamaalane 01.04.2004.
2. Merila-Lattik M. Eesti Arstid 1940–1960. Tallinn: Eesti Raamat; 2000, lk 286.
3. Pille A. Kirurg Pobel käivitas Valga haiglas suure kirurgia. Valgamaalane 20.10.2007.